

O‘ZBEKISTONDA TA’LIM SIFATI: REJALAR, ISLOHATLAR VA YUTUQLAR

Sattarov Inomjon Odilbay o‘g‘li

O‘zbekiston – Finlandiya pedagogika instituti assistenti

Annotatsiya

Ushbu maqolada O‘zbekistondagi ta’lim sifatini oshirishga qaratilgan davlat dasturi darajasining olib borilishi, islohotlarning amaliy tahlili yoritilgan. Shuningdek, Oliy ta’lim muassasalari va umumiy o‘rta ta’lim maktablarining bugungi ta’lim sifat holati hamda ilg‘or yutuqlari tahlil etilgan.

Kalit so‘zlar: ta’lim, ta’lim sifati, zamonaviy maktablar, yuklamalar, o‘qituvchilarning baholanishi, atestatsiya, malaka oshirish markazlari, malaka toifasi, o‘qituvchi, ota-ona mas’uliyati.

QUALITY OF EDUCATION IN UZBEKISTAN: PLANS, REFORMS AND ACHIEVEMENTS

Annotation: this article covers the implementation of the level of the state program aimed at improving the quality of education in Uzbekistan, practical analysis of reforms. It also analyzed the quality state of education and advanced achievements of higher education institutions and schools of general secondary education today.

Keywords: education, quality of education, modern schools, downloads, teacher evaluation, atestation, skill development centers, qualification category, teacher, parental responsibility.

“Yangi O‘zbekiston – maktab ostonasidan boshlanadi”, degan ezgu g‘oya asosida bu sohada katta ishlar amalga oshirilmoqda. So‘nggi yillarda yuzlab zamonaviy maktablar barpo etildi.²⁵ Prezident maktablari, ijod maktablari hayotimizga kirib keldi, ixtisoslashtirilgan maktablar tarmog‘i kengaytirildi. Yangi darsliklar va o‘quv qo‘llanmalari yaratildi. O‘qituvchi va murabbiylarning mehnat sharoitlarini yaxshilash, malakasini oshirishga alohida e‘tibor qaratilmoqda. Xususan, o‘tgan davrda muallimlarning oylik ish haqi o‘rtacha 2,5 baravar oshdi. Jumladan, chet tili, axborot texnologiyalari, matematika, kimyo, biologiya bo‘yicha milliy va xalqaro sertifikati bor o‘qituvchilarga ustama, chekka hududga borib ishlagan muallimlarga alohida to‘lov joriy etildi. Natijada 6 million so‘mdan 10 million so‘mgacha maosh oladigan o‘qituvchilar soni 23 mingga etdi, 10 million so‘mdan yuqori oylik oluvchilar 1 mingdan oshdi.

Maktablar yuklamasini kamaytirish maqsadida 700 ming o‘quvchi o‘rni yaratildi. Bu – avvalgi yillarga nisbatan 15 baravar ko‘p. Oliy ta’limda ham qamrov 4 barobar oshirilib, yoshlar uchun imkoniyatlar kengaytirildi. Shu bilan birga, maktab ta’limi sohasida dolzarb masalalar hali ko‘p. Bugungi kunda boshlang‘ich sinflarda 11 ta, yuqori sinflarda 16 ta fan o‘tiladi. Lekin o‘quvchilar aniq bir yo‘nalishda chuqur bilimga ega bo‘lmay, maktabni bitirayapti. O‘tgan yili 220 ming muallimdan 86 ming

²⁵ O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 28.01.2022 yildagi PF-60-son

nafari yoki 37 foizining bilim va ko'nikmasi "qoniqarsiz" baholangan. Bu hol, ayniqsa, hozir talab yuqori bo'lgan informatika, ingliz tili, fizika, matematika va kimyo fani o'qituvchilarida bo'lgani tashvishli. Oxirgi olti yarim yilda yurtimizda 320 ming xonadonli yangi uy-joylar barpo etilgan. Lekin ularga mos quvvatda maktablar qurilmagan. Yangi massiv va mahallalarda hozirning o'zida 350 ming o'rinli maktablarga talab bor. Mavjud maktablar infratuzilmasini yaxshilash bo'yicha ham vazifalar ko'p.

So'nggi yillarda 70 ming o'rinli 350 ta xususiy maktab tashkil etilgan. Ammo ko'plab viloyatlarda bu boradagi ishlar etarli emas. Avvalo, ta'lim sifatini oshirish maqsadida respublika bo'yicha 500 ta maktabda Prezident maktabi va ixtisoslashgan maktablar o'quv dasturi hamda baholash tizimi joriy etiladi.²⁶ Bir yilda ularning ishi baholanib, yangi tizimni samarali qo'llagan o'qituvchilarga 40 foizgacha ustama beriladi. Kelgusi besh yilda ushbu tizim barcha maktablarda joriy qilinadi. Bu yil maktablarda dars berish uchun xorijdan 500 nafar "til egalari" taklif etilgan. Keyingi yillarda ular yana ko'payadi. Shu bois hokimliklarga chet ellik o'qituvchilarning uy-joy masalasini hal qilish topshirildi. Yuqori sinfda o'qitiladigan fanlar 16 tadan 11 taga qisqaradi. Bunda, 10-11 sinf o'quvchilariga "kimyo – biologiya", "matematika – fizika", "matematika – chet tili", "ona tili va adabiyot – chet tili" fanlari ularning tanlovi asosida chuqurlashtirib o'qitiladi. Kelgusi o'quv yilidan kamida 1 mingta maktab shu tizimga o'tkaziladi. Darslarning mazmuni ham o'zgaradi. 1-sinfdan kompyuter savodxonligi, yuqori sinflarda moliyaviy savodxonlik darslari joriy etiladi. Unga ko'ra, o'qituvchilarni ishga qabul qilish, ularning malakasini oshirish va toifa berish tizimi to'liq o'zgartiriladi. Jumladan, o'qituvchilikka qabul qilish tanlov asosida bo'ladi.

Kelgusi o'quv yilidan kadrlar etishmaydigan, og'ir maktablar oldindan tanlanib, ular uchun maqsadli davlat buyurtmasi joriy qilinadi. Maktab ta'limida boshqaruv tizimi ham o'zgartiriladi. Endi direktorlikka nomzodlar faqat sertifikat bor va zaxiraga kiritilgan kadrlar orasidan tanlanadi va muddatli shartnoma asosida ishga olinadi. Buning hisobiga 150 ming yangi o'quvchi o'rni yaratiladi. Xususiy sheriklik asosida 50 ta maktab quriladi. Xususiy sektorga qo'shimcha sharoitlar yaratish orqali yiliga kamida 25 ming o'quvchi o'rni ochiladi. Buning uchun, tadbirkorlarga xususiy maktab tashkil qilish uchun kreditning 7 foiz qismi byudjetdan qoplab beriladi. Yangi maktab qurish uchun er maydonlari faqat maktab qurish uchun maqsadli auksionga chiqariladi. Umuman, bu ishlar orqali kelgusi yilning o'zida 250 ming yoki o'tgan yilga nisbatan 2 karra ko'p o'quvchi o'rni yaratilishi ta'kidlandi. Mutasaddilarga ushbu chora-tadbirlarni moliyalashtirish, maktablar qurish va jihozlash, muassasalarni kuz-qish mavsumiga tayyorlash bo'yicha topshiriqlar berildi. Bitiruvchilarning bandligi masalasiga ham to'xtalib o'tildi. Bu yil 387 ming nafar o'quvchi maktabni tamomlagan. Shundan 138 mingtasi oliy ta'limga o'qishga kirgan. Davlatimiz rahbari qolgan bitiruvchilarni professional ta'lim bilan qamrab olish, yoshlarni kam xarajat qilib, ko'p daromad oladigan zamonaviy kasblarga o'rgatish muhimligini ta'kidladi. O'quvchilar bilan manzilli ishlash, bunda hokim, maktab direktori va ota-onalarning mas'uliyatini aniq belgilash vazifasi qo'yildi.

²⁶ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, 26.03.2021 yildagi PQ-5040-son

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

5. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 28.01.2022 yildagi PF-60-son
6. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, 26.03.2021 yildagi PQ-5040-son
7. O‘zbekiston Respublikasining Qonuni, 20.01.2021 yildagi O‘RQ-668-son
8. Yaxshilikov J.Ya. Muhammadiyev N.E. Milliy g‘oya: O‘zbekistonni rivojlantirish strategiyasi. Darslik. –T.: Cho‘lpon nomidagi nashriyot. 2018-yil. – B.516-517.
9. O‘G‘Li, Xoliqulov Muhammad Qaxor, and G‘Ofirova Muxlisa G‘Ofur Qizi. "A. Navoiyning ar‘bain (Qirq hadis) asarida tarbiya to‘g‘risidagi qarashlari." *ta'lim va rivojlanish tahlili onlayn ilmiy jurnali* 4.4 (2024): 24-28.
10. O‘g‘li, xoliqulov muhammad qaxor. «geo-mayyalogik jarayonlar va ularning kelib kelishi qonunlari». *Falsafiy tadqiqotlar va ijtimoiy fanlar xalqaro jurnali* 4.1 (2024): 22-27.